

VEROHALLINTO
Esikunta- ja oikeusyksikkö
PL 325
00052 VERO

LAUSUNTO

23.11.2018

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Viite / Diaarinumero
VM134:00/2018
VM/1650/03.01.00/2018
VH/2371/00.04.05/2018

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI TULOVEROLAIN 9 §:N MUUTTAMISESTA

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi tuloverolain 9 §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rajoitetusti verovelvollisen suomalaiseen kommandiittiyhtiömuotoiseen pääomarahastoon tekemän sijoituksen verokohtelua siten, että sijoituksen voisi tehdä myös rahastojen rahaston kautta ja sijoitus asetettaisiin verotuksellisesti samaan asemaan kuin suoraan suomalaiseen kohdeyritykseen tehty sijoitus. Ehdotuksen mukaan ulkomaiseen pääomasijoittajaan olisi sovellettava kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että rahastojen rahaston olisi oltava rekisteröity sellaisessa valtiossa tai perustettu sellaisen valtion lainsäädännön mukaisesti, jonka kanssa Suomella on voimassa oleva verosopimus.

Lisäksi tuloverolain sääntelyyn ehdotetaan lisättäväksi vaatimus siitä, että pääomasijoitustoiminta harjoittava kommandiittiyhtiö on vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettu vaihtoehtorahasto.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2019. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran verovuodelta 2019 toimitettavassa verotuksessa. Ennen 1 päivää maaliskuuta 2019 rekisteröityjen pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden osalta vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain soveltumista koskevaa vaatimusta sovellettaisiin kuitenkin ensimmäisen kerran vuodelta 2024 toimitettavassa verotuksessa.

Verohallinto lausuu luonnoksen johdosta seuraavaa:

Suomalaisille pääomasijoitustoimintaa harjoittaville kommandiittiyhtiöille on ollut tyypillistä se, että niiden äänettöminä yhtiömiehinä on ollut pääosin yhteisöjä ja jossain määrin myös yksityisiä luonnollisia henkilöitä. Viime aikoina suomalaisessa pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden toiminnassa rahastojen rahastojen merkitys on kasvanut. Kaupparekisterin

tietojen perusteella suomalaisia rahastojen rahastoja (Feeder tai Syöttörahasto) on tällä hetkellä (14.11.2018) rekisteröitynä yhteensä 72 kappaletta.

Rahastojen rahastoissa on useimmiten kyse tilanteesta, joissa toinen yhtiö (kommandiittiyhtiö) on äänettömänä yhtiömiehenä pääomasijoitustoimintaa harjoittavassa kommandiittiyhtiössä. Rahastojen rahaston tarkoituksena on normaalisti hankkia varoja varsinaista pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön käyttöön.

Suomalaisille rahastojen rahastoille on ollut tyypillistä se, että rahastojen rahastoketjut ovat lyhyitä ja pääosin kaksitasoisia. Yleensä pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön äänettömänä yhtiömiehenä olevalla rahastolla, eli niin sanotulla syöttörahastolla, on osakkaina vain koti- tai ulkomaisia yhteisöjä tai luonnollisia henkilöitä. Rahastojen rahastojen yhtiömiehistä tai sijoittajista ei siis juurikaan löydy seuraavaa rahastotasoa (yhtiömiä). Sijoitukset rahastojen rahastoihin tehdään usein vieraanpääoman luonteisena.

Nyt lausunnolla olevan hallituksen esitysluonnoksen tarkoituksena olisi edistää useampi portaisten pääomasijoitustoimintaa harjoittavien yhtiömuotoisten rahastorakenteiden muodostumista. Hallituksen esityksen tarkoituksena olisi edesauttaa erityisesti ulkomaille muodostuvien yhtiömuotoisten rahastorakenteiden muodostumista ja sitä kautta saada ulkomaista pääomaa suomalaisten yritysten käyttöön.

Verohallinnon hallituksen esityksen pohjaksi jo aiemmin toimittamissa tilastotiedoissa on mainittu suomalaisten pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden yhtiömiehinä olevien rajoitetusti verovelvollisten lukumääriä ja prosentuaalisia osuuksia. Nykyisen lainsäädännön voimassa ollessa, suomalaisten pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden ulkomaisina yhtiömiehinä Verohallinnon käsityksen mukaan ei ole hallituksen esitysluonnoksessa tarkoitettuja ulkomaisia yhtiömuotoisia rahastojen rahastoja.

Edellä mainitut tavoitteet ja nykytila huomioiden, esitysluonnoksessa ehdotetun TVL 9 §:n 6 momentin lisääminen TVL:n on tarkoituksenmukaista, jos suomalaisten pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden äänettömiksi yhtiömiehiksi halutaan nimenomaan ulkomaisia yhtiömuotoisia rahastojen rahastoja ja siten edistää suomalaisten yhtiöiden monipuolisia rahoitusmahdollisuuksia.

Verohallinnossa pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön ja sen osakkaiden verotus toteutetaan kahdessa eri vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa toimitetaan kommandiittiyhtiön verotus ja tämän jälkeen, kun yhtiömieskohtainen tulo-osuus on selvillä, toimitetaan äänettömänä yhtiömiehenä olevan verotus. Koska kommandiittiyhtiö toimii laskentasubjek-

tina ja sen saama tulo verotetaan vasta lopullisena tulonsaajana olevalla yhtiömiehellä, liittyy Suomen ja eri maiden välisten verosopimusten soveltaminen kiinteästi vasta osakkaiden verotukseen.

Hallituksen esityksen luonnoksessa esitetyt muutosehdotukset lisäisivät sekä pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön, että myös osakkaan verotuksen toimittamiseen liittyvää työtä. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön verotustyö lisääntyisi, koska kommandiittiyhtiön saamien tulojen tulotyyppit (esimerkiksi osinko, korkotulo, luovutusvoitto irtaimesta tai luovutusvoitto kiinteästä omaisuudesta) tulisi erotella todennäköisesti aiempaa useamman yhtymän verotuksen toimittamisen yhteydessä. Tulotyyppien erottelu tulee tehdä, jotta osakkaan verotus toimitettaisiin oikein. Kaikki verosopimuksissa mainitut tulotyyppit eivät näy suoraan veroilmoituksen tiedoista, koska ne on usein ilmoitettu yhteissummana esimerkiksi yhtymän liikevaihtona.

Hallituksen esityksessä esitetyt muutosehdotukset lisäisivät työmäärää myös pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön osakkaiden verotusta toimitettaessa. Vaikka rahastojen rahasto on laskentayksikkö ja sen saama tulo virtaa rahaston lävitse lopullisen yhtiömiehen tulona verotettavaksi, toimitettaisiin rahaston lopullisen yhtiömiehen verotus Verohallinnon toimesta Suomen ja osakkaaseen soveltuvan verosopimuksen mukaisesti.

Jos ulkomaisten yhtymämuotoisten rahastojen määrä kasvaisi nykyisestä, tarkoittaisi se samalla myös näiden yhtiömiesten tietojen tallentamista Verohallinnon rekistereihin, jotta verotus voitaisiin toimittaa. Ulkomaisten luonnollisten ja juridisten henkilöiden tallentaminen Verohallinnon rekistereihin edellyttää kyseisten tahojen tietojen oikeellisuuden selvittämistä, tarkistamista ja myös varsinaista tietojen tallentamista. Tämä vaatii aina virkailijatyötä.

Kansainvälistä verotusta koskevat tilanteet joudutaan lähes aina käsittelemään virkailijoiden toimesta, koska verosopimusten soveltamisen edellytykset pitää lähes aina erikseen selvittää ja lisäksi vielä sen jälkeen on toimitettava varsinainen verotus. Virkailijan toimittama verotus vie enemmän aikaa, kuin automaatiossa tapahtuva verotus.

Hallituksen esitysluonnoksessa sivulla 16 puhutaan erilaisista sopimuksista, joita Suomi on solminut muiden valtioiden ja lainkäyttöalueiden kanssa. Lopussa todetaan, että esityksessä ehdotetaan, että yhtymälle asetettaisiin verosopimusvaltioihin rajautuva maantieteellinen sijaintiedellytys. Vaikka asian pitäisi olla selvä, voisi tässä yhteydessä täsmentää, että kysymys on ns. laajasta verosopimuksesta.

Kommandiittiyhtiön rajoitetusti verovelvollista osakasta käsittelevän verottajan on selvitettävä, asuuko osakas valtiossa, jonka kanssa Suomi on solmi-

nut verosopimuksen. Jos osakkaana on ulkomainen yhtymä, nykyisen tuloverolain 9 §:n 5 momentti ei tule sovellettavaksi. Lakimuutoksen jälkeen osakasverottajan olisi selvitettävä ulkomaisen yhtymän osakkaat ja se, täyttyykö verosopimusedellytys ulkomaisen yhtymän ja ulkomaisen yhtymän osakkaiden osalta. Jos sijoitusrakenteessa on useampia ulkomaisia yhtiöitä, on koko omistusketju avattava lainkohdan soveltumisedellytysten tarkistamiseksi lopullisen tulonsaajan osalta. Selvittelyn jälkeen on tarpeelliset lisäykset tehtävä Verohallinnon asiakastietoihin.

Jos edellytykset tulokohtaiselle verotukselle ovat olemassa, on selvitettävä, sisältyykö kommandiittiyhtiön tuloihin sellaisia tuloja, joista osakas olisi verovelvollinen, jos hän olisi tehnyt sijoituksen suoraan kohdeyhtiöön. Yleensä kommandiittiyhtiön tuloslaskelmasta tai edes veroilmoituksesta ei tulojen luonne riittävällä tarkkuudella ilmene. Kun lakimuutoksen jälkeen moniportainen omistus olisi mahdollista, jouduttaisiin tulojen luonne ja määrä sekä mahdolliset vähennykset selvittämään avaamalla moniportainen omistus kohdeyhtiöihin saakka.

Osakastasolla verotus toimitetaan verotusmenettelyssä, jos tulo-osuuteen sisältyy esimerkiksi vuokratuloja tai kiinteistön tai asunto-osakeyhtiön osakkeiden luovutuksista saatuja tuloja. Jos tulo-osuuteen sisältyy lähdeverotusmenettelyyn kuuluvia tuloja, esimerkiksi osinkoja, verotus toimitetaan lähdeveron maksuunpanona. Lähdeveron maksuunpanoa varten on selvitettävä, onko kommandiittiyhtiö voinut periä tulo-osuuteen sisältyvistä osingoista lähdeveron. Lähdeveron perimisen laiminlyönnin seurauksena lähdeveron maksuunpano kohdistettaisiin kommandiittiyhtiöön. Jos kommandiittiyhtiö ei ole voinut periä lähdeveroa, lähdevero maksuunpannaan lopulliselle tulonsaajalle.

Kunkin loppusaajan osalta on lisäksi ylläpidettävä seuranta siitä, kuinka tuloverolain 9 §:n 5 momentissa tarkoitettu tulon veronalaisuus mahdollisesti vyörytetään verovuotta seuraaville kymmenelle vuodelle.

Edellä on kuvattu pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön ja sen ulkomaisen yhtiömiehen varsinaisen tuloverotuksen toimittaminen. Hallituksen esityksen luonnosversion sivulla 19 kerrotaan, että uusien ulkomaisten sijoittajien lukumäärää ei ole mahdollista arvioida. On oletettavaa, että esityksessä kuvattu muutosehdotus lisäisi ulkomaalaisten sijoittajien määrää ainakin välillisesti suomalaisissa pääomasijoitustoimintaa harjoittavissa kommandiittiyhtiöissä. Tähän perustuen myöskään Verohallinto ei pysty esittämään muuta arviota esityksen vaikutuksesta kuin, että toteutuessaan esitys lisäisi Verohallinnon työtä nykyisestä.

Työnlisäys on riippuvainen uusien ulkomaisten yhtymien ja niiden osakkaiden lukumäärästä ja myös tehtyjen pääomasijoitusten tuottojen realisoitumisesta esimerkiksi osinkoina tai luovutusvoitoina. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden tuottojen kertyminen voi olla vuodesta

toiseen tasaista ja toistuvaa tai sitten syklistä ja yksittäisiin realisointeihin perustuvaa. Tämän vuoksi työnlisäyksen kohdistuminen tietyille ajalle on myöskin hankala arvioida. Hallituksen esitysluonnoksessa kuvattu ehdotus voi siis aiheuttaa Verohallinnolle joinakin vuosina merkittävää työmäärän lisääystä ja joinakin toisina vuosina taas vaikutuksia ei välttämättä ole lainkaan.

Nykytilassa pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön rajoitusti verovelvollisia osakkaita koskevat poikkeukselliset työvaiheet tehdään manuaalisesti. Jos lakimuutoksessa esitetty moniportainen omistus lisäantyy, jouduttaneen harkitsemaan, voidaanko jotkut työvaiheet automatisoida, josta aiheutuisi kustannuksia tietojärjestelmän vaatimien muutosten toteuttamiseksi.

Hallituksen esitysluonnoksessa ei oteta kantaa siihen, miten usean eri verosopimuksen keskinäiset vaikutukset tulisi huomioida tai onko näillä jokin vaikutus, kun arvioidaan Suomen verotusoikeutta suhteessa rahastojen rahaston lopullisen tulonsaajan tulo verotuksessa. Olisi toivottavaa, että hallituksen esityksessä otettaisiin nimenomaisesti kantaa, onko moniportaisessa yhtymärakenteessa verosopimusedellytyksen toteuduttava jokaisessa ketjun portaassa. Esimerkiksi tilanne, jossa suomalainen pääomasijoitusta harjoittava kommandiittiyhtiö on saanut Suomesta osinkotuloja, jotka jaetaan ensivaiheessa tanskalaiselle rahastojen rahastolle ja josta nämä seuraavassa vaiheessa siirtyvät ranskalaiselle rahastojen rahastolle ja josta nämä jaetaan lopulta Intiassa asuvalle Japanin kansalaiselle.

Moniportaiseen yhtymärakenteeseen liittyvään verosopimusedellytysten toteutumiseen jokaisessa yhtymäportaassa liittyy haasteellisia tilanteita verotuksen näkökulmasta. Haasteita saattaisi aiheuttaa esimerkiksi tilanne, jossa suomalaisen pääomasijoitustoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön osakkaana olisi ulkomainen moniportainen ulkomainen rahastojen rahasto.

Moniportainen ulkomainen rahastojen rahasto on todennäköisesti tehnyt sijoituksia myös useisiin muihin rahastoihin muissakin maissa kuin Suomessa. On todennäköistä, että osa näistä muista rahastoista tuottaa tappiota ja osa voittoa. Jos moniportaisen yhtymärakenteen viimeisen rahastojen rahaston kokonaislopputulos olisi negatiivinen tai pienempi kuin suomalaisesta kommandiittiyhtiöstä saatu tulo-osuus tai pienempi kuin Suomessa TVL 9 §:n 5 momentin (6 momentin) mukainen verotettava tulo, herää kysymys, miten se vaikuttaisi suomalaisesta pääomasijoitustoimintaa harjoittavasta kommandiittiyhtiöstä saadun tulo-osuuden (tulon) verottamiseen. Voitaisiko näissä tilanteissa silti määrätä veroa viimeisen rahastojen rahaston yhtiömiehelle "Suomesta saadun tulon perusteella". Voisiko ulkomaisen yhtymän muualta kuin Suomesta syntyneet tappiot alentaa suomalaisesta pääomasijoitustoimintaa harjoittavasta kommandiittiyhtiöstä saatua tuloa.

Edellä kuvatut tilanteet saattavat muodostua hyvin haastaviksi tosiasioiden selvittämisen osalta mutta myös verosopimusten soveltamisen osalta verotusta toimitettaessa. Säännöksessä tai hallituksen esityksessä olisi ehkä tarpeen nimenomaisesti säätää tai mainita ulkomaisen rahastojen rahaston oma-aloitteisesta velvollisuudesta selvittää moniportaisen omistusketjun lopulliset tulonsaajat, jotta Verohallinnon työmäärä esimerkiksi oikeamääräisen lähdeveron perimiseksi onnistuisi kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisilla kustannuksilla. Verotuksen oikeellisuuden turvaamiseksi suomalaisten pääomasijoitustoimintaa harjoittavien kommandiittiyhtiöiden velvollisuutta oma-aloitteiseen tulotietojen tarkempaan erittelyyn tulisi harkita, jotta näiden verotus lopullisella tulonsaajalla olisi helpommin toteutettavissa verosopimusten mukaisesti.

Pääjohtaja

Markku Heikura

Johtava asiantuntija

Kari Aaltonen